

23. ZEMSKÁ ŠELMA

(Zjavenie Jána 13,11-18)

(4. videnie. Sedem bojov Antikrista. Zemská šelma)

*

Potom som videl (Ján) **inú šelmu vystupovať zo zeme** (Ázia - oblasť rozšíreného cisárskeho kultu a uctievania sôch zbožštených cisárov). **Mala dva rohy podobné baránkovým** (snaha o zámenu s Baránkom Božím, Kristom; narážka na orientálne božstvá s baranými rohami), **ale hovorila ako drak** (kňazi v službách cisárskeho kultu; mitraistická liturgia podobná kresťanskej; falošní proroci ako náprotivok kresťanských prorokov; podobne 16,13: *Vyliatie čiaš*; 19,20: *Kráľ kráľov*; 20,10: *Drak odviazaný z reťaze*). **Vykonáva všetku moc prvej šelmy pred jej očami a pôsobí, že sa zem a jej obyvatelia klaňajú prvej šelme, ktorej sa zahojila smrteľná rana** (odkaz na 13,3: *Šelma morská*). **A robí veľké znamenia** (náprotivok k mocným činom Mesiáša; aj falošní proroci robia divy; podobne apokryf Ezdrášova apokalypsa 5,4 > Marek 3,22-13,22 > 2Tesalonickým 2,9-10), **ba spôsobuje, že aj oheň z neba pred zrakmi ľudí zostupuje na zem** (snáď narážka na stroj, ktorým v Caligulových časoch napodobňovali blesky a hromy)... **a nahovára obyvateľov zeme, aby robili obraz šelme, čo má ranu od meča a ožila. A bolo jej dané, aby do obrazu šelmy vložila ducha, aby obraz šelmy aj hovoril a pôsobil** (odkaz na orientálne kúzelníctvo; triky šarlatánov s oživovaním sôch; odkaz na Žalm 115,5), **aby každý, kto sa nebude klaňať obrazu šelmy, bol usmrtený** (podobne Daniel 3,5-15: Nabuchodonozor; odkaz na cisársky kult). **A pôsobí aj to, že všetci, malí i veľkí, bohatí i chudobní, slobodní i otroci, dali si znak** (gr. *charagma*) **na pravé ruky alebo na čelá** (náprotivok k *Poznačeniu Božích služobníkov*, 7,1-8; odkaz na židovské modlitebné remienku *tefilim* nosené na čele a pravej ruke > cechové pečate, pečate rímskych vojakov a otrokov ako znamenie cisárskeho vlastníctva; členstvo v cechu podmienené účasťou na rímskych náboženských slávnostiach), **takže nikto nemohol ani kupovať ani predávať, kto nemal znak mena šelmy alebo číslo jej mena** (vonkajšie výhody neslobody a otroctva zo strany Ríma; podobne znamenia šelmy v 16,2: *Vyliatie čiaš*; 19,20: *Kráľ kráľov*; 14,9: *Hora Sion*). **V tom je múdrosť: Kto má rozum** (dar od Boha; schopnosť vnárať sa do Božích tajomstiev; podobne 17,9: *Neviestka babylonská*; Marek 13,14: Ježiš hovorí o znamení konca sveta), **nech spočíta číslo tej šelmy, lebo je to číslo človeka a počet jeho je šesťstošesťdesiatšesť** (zrejme Domitian ako Nero Redivivus; zašifrovanie mena má ochrániť kresťanov, ak by sa text dostal do nepovoláných rúk; podobne 19,7: *Veľká neviestka babylonská*).

Výtvarné umenie zobrazuje zemskú šelmu ako netvora s levími hlavami, baranými rohami a ohňom okolo tela, alebo s hlavou barana a levími pazúrami (Dürer), čo ju približuje perzským božstvám zahaleným do ohnivej svätožiary (v tom prípade ikonografia vychádza v výkladu, že zemská šelma je symbolom *mitraizmu). Zemská šelma sa stáva súčasťou námetu *Morská šelma* (Albrecht Dürer: Dve šelmy zvädzajú ľudstvo na zlú cestu, 1498).

*

Zemská šelma vystupuje ako protiklad ranokresťanských prorokov, ktorí celý svoj život zasvätili zvestovaniu Kristovho posolstva. Dnes pod zemskou šelmou interpreti nehládajú

jednu konkrétnu osobu, ale na cisársku mašinériu a cirkevnú organizáciu, ktorá v Malej Ázii presadzovala kult cisára. Tu sa mestá pretekali v stavaní oltárov a chrámov počesť zbožštených panovníkov.

Iný výklad hľadá v zemskej šelme perzský mitraizmus, vieru prinášanú rímskymi legionármi a svojimi obradmi (krst, *eucharistia) podobnú kresťanskej liturgii, prítomnú na Západe až do 10.storočia.

Ďalšia identifikácia zemskej šelmy vychádza z **dešifrovania čísla 666**. Používali sa k tomu rôzne gematrické, číselno-písmenové metódy, bežné v židovskom i helenistickom svete. Vykladači vychádzali sa pritom z charakteru gréckej a hebrejskej abecedy, v ktorých jednotlivé písmená majú aj číselnú hodnotu. Podľa poradia písmen hebrejskej abecedy číslo 666 dáva význam Neron Kesar alebo Neron Qesar (jedenáste písmeno hebrejskej abecedy **kop/kaf** zodpovedalo gréckemu písmenu **kappa**, pre ktoré platili dva znaky K/Q). Hebrejská transkripcia Neron Kesar alebo Neron Qesar zodpovedá gréckemu výrazu NERON KAISAR (Nero cisár). Nakoľko predmasoretská hebrejčina nemala samohlásky A, E, výsledný číselný súčet sa vypočítava iba z písmen mena N - R - W/omega - N + K - S - R (N=50; R=200; W=6; N=50; K=100; S=60; R=200). Bolo veľmi lákavé vidieť v 666 cisára Neróna, lebo bol prvým prenasledovateľom kresťanov a navyše bol zabitý mečom. Slabinou tohto výkladu je skutočnosť, že v časoch písania Zjavenia (r. 90-96) bol Nero už mŕtvy. Avšak existovala legenda o Nerónovi redivivovi, zmŕtvychvstalom, ktorú mohol apokalyptik brať do úvahy (pozri kapitola *Mučenie sv.Jána*). Nevadí, že hebrejské KESAR je bez **jod** (malo by znieť KEJSAR), lebo podobné nedôslednosti sa vyskytovali v hebrejčine často; navyše pre ňu boli príznačné rôzne prešmyčky. Námietky, že priečný súčet hebrejského mena v gréckom texte nie je možný, sú podľa bádateľov nepresvedčivé, lebo apokalyptik sám upozorňuje na istú zvláštnosť šifry.

(Hebrejčina nemala medzery medzi písmenami a v jej súvislom textovom obraze nesmelo byť, snáď z magických dôvodov, voľné miesto. To umožňovalo vertikálne, horizontálne či diagonálne výpočty, aké používala predovšetkým stredoveká ***kabala** a ***gematria**, aby objavila ďalší, skrytý obsah hebrejského Písma, **Tóry**. Neskoro stredovekí talmudisti údajne poznali kód, pomocou ktorého je možné text rozšifrovať a odkryť tajomstvá budúcnosti. Niektorí dnešní bádatelia sa snažia pomocou modernej počítačovej technológie tzv. biblický kód objaviť). Podľa gréckej abecedy číslo 666 (niektoré rukopisy uvádzajú číslo 616) dáva význam KAISAR THEOS (cisár boh). V tom prípade mohlo ísť aj o Domitiana alebo iného cisára z minulosti, prítomnosti alebo budúcnosti. Navyše na prelome 1.-2.storočia existovala legenda, že v Domitianovi prišiel na trón Neron redivivus.

Výklad o vzťahu šelmy 666 a Domitiana sa objavuje u E. Stauffera (1947). Bol toho názoru, že pri výklade je dôležité meno i funkcia jeho nositeľa. Slovo Domitian má síce hodnotu 755, ale úradné označenie panovníka znelo: AYTOKRATOR KAISAR DOMITIANOS (alebo DOMETIANOS) SEBASTOS GERMANIKOS. Toto dlhé meno bolo používané v skratkách (Stauffer použil nápis z mince Domitianovej doby). Jedna z takýchto skratiek znela: A KAI DOMET (alebo DOMIT) SEB GE (alebo G). Číslo tejto skratky je 666 (A=1; KAI=31; DOMET=419; SEB=207; GE=8).

Gematrický výklad (hebr. gematria = geometria) používal aj tzv. trojuholníkové čísla; také, ktorých súčet je daný sčítaním všetkých hodnôt od 1 po určité číslo. Tak ako šestka je trojuholníkovým číslom trojky ($1 + 2 + 3 = 6$), tak číslo 36 je trojuholníkovým číslom osmičky a 666 je trojuholníkovým 36. A práve v prípade osmičky upozorňujú vykladači na šelmu vystupujúcu z priepasti v Zjavení (17,11; pozri kapitola *Veľká neviestka babylonská*).

Stredoveký mysticismus ponúkal ďalšie súvislosti: Každá číslica zo 666 je o jedno menšia ako sedmička, ktorá je dokonalým číslom. Preto sa vykladači domnievali, že jánovské 666 môže byť symbolom židovskej predstavy odvekeho chaosu, na ktorý odkazuje Genezis (1,2). Podobné metódy a číselno-písmenové špekulácie boli blízke stredovekým kláštorným školám. Učení mnísi verili v existenciu "svätých čísiel", ktoré údajne boli organizačnými veličinami odhaľujúcimi štruktúrnu výstavbu stvorenia. Mních Hrabanus Maurus (†869) napísal spis o Svätom písme "ukrývajúcom mnohé tajomstvá, ktoré musia zostať skryté pred tými, ktorí nepoznajú význam čísiel." Novoplatonici 3.-6.storočia, ktorí sa izopsephiou (rovnakopočetnosťou), boli toho názoru, že mená s rovnakými číselnými hodnotami písmen sú si navzájom priradené, a hľadali rad osôb, ktoré by prichádzali do úvahy pre číslo 666.

Stredoveká numerológia vychádzala z významov čísla dvanásť a šesť: dvanásťka číslom plnosti, preto je šestka vyjadrením polovičatosti (Antikristovým neustálym a márnym pokusom dosiahnuť Kristovu dokonalosť). Trojnásobne umocnená šestka dostáva nádych démonickosti a stáva sa "hybridnou mocou, zatvorením nevykúpeného a hriešneho do seba." Zdá sa, že takto chápal číslo 666 cirkevný otec Ireneus Lyonský (†200), keď písal: „Tri razy opakované číslo šesť predstavuje rekapituláciu celej apostázy (odpadlctva) na počiatku, uprostred času a na konci.“

Biskup Ireneus Lyonský (†200) sa s číslom 666 veľmi zaoberal a navrhoval čítať ho ako 616 so zjavným úmyslom, aby vyhovovalo zneniu GAJUS KAISAR, t.j. Caligula (nechal pred jeruzalemským chrámom vystaviť svoju sochu). Ireneus robil viacero pokusov, ako vylúštiť 666 a vytvoril pritom hypotetické slová LATEINOS, TEITAN/GEITAN, EUANTES. Gematrickou metódou boli vytvorené ďalšie slová s hodnotou 666: napríklad HO NIKÉTÉS, KAKOS HODÉGOS, AMNOS ADIKOS.

Neprijateľnou sa dnes javí narážka na cisára Traiana (†117), ktorého rodové meno gr. **OYLPIOS/ULPIOS** má tiež hodnotu 666. Podobne vyznieva pokus aplikovať číslo 666 na slovo **THÉRION** (gr. zvierat/šelma) zo Zjavenia (17,11).

Na tradíciu mystických výkladov nadviazal okultista Rudolf Steiner (†1925), zakladateľ *antropozofie. Tvrdil, že zlomocné číslo 666 otvára dvere k čiernej mágii, je znamením slnečného démona Soratha, ktorý sa údajne koncom 20.storočia (666 x 3 - 1998) zmocní duší väčšiny ľudí, ktorí sa potom vrhnú proti všetkému duchovnému. Avšak duch tejto epochy (*eónu), archanjel Michael, nad ním napokon zvíťazí.

Súčasný výklady uprednostňujú predstavu čísla 666 ako obludnú podobu hriechu lebo odkaz na Domitiana, ktorý bol súčasníkom Zjavenia. Ako nesprávne sa vidia tak odkazy na postavy z minulosti ako budúcnosti.

Vlastný, prekvapivo jednoduchý výklad čísla 666 prináša C. Tresmontand (Otázky našej doby – Apokalypsa, str. 20). Vychádza z hebrejského zápisu mena Herodes, gr. **Hóródós**, ktoré sa v hebrejčine píše s tromi **vav**. Hláska vav v hebrejčine súčasne označuje číslo 6. Hebrejsky sa tak píše H6R6H6S. Táto šifra, pre nás nepreniknuteľná, bola zrozumiteľná maloázijskému kresťanskému spoločenstvu, prenasledovanému jeruzalemským vysokým kňazstvom a kráľmi, *etnarchami herodesovskej dynastie, tak v Jeruzaleme ako v provinčných mestách a cudzine.

*

Kabala (hebr. prijatie, tradícia) je mystické učenie, tajné židovské učenie, ktoré do Európy preniklo v 8.-9.storočí a vyprofilovalo sa vo francúzskom Languedocu v 2.polovine 12.storočia. Kabala predstavuje kultúrny vrchol provensálskeho židovstva a nadväzuje na ústnu *talmudskú tradíciu z obdobia okolo roku 200. Korene učenia sa nachádzajú v niektorých častiach Biblie (stvoriteľské mýty), v *apokryfoch a židovskej apokalyptickej literatúre (Ezechiel, Daniel). Kabalu ovplyvnila tiež helenistická a orientálna filozofia a *gnosticismus 1.-3.storočia (pozri Christologický cyklus I.: *Tetragram*). Podstatou kabaly je intenzívna viera v neprerušovaný vzťah medzi Bohom a človekom.

Hlavnými dielami filozofickej kabaly (praktická kabala sa sústreďuje na mágiu, mystické formuly, amulety...) je Kniha stvorenia (hebr. **Sefer jecira/Jecira**; 6.-9.st.), Kniha lesku (**Sefer ha-bahir/Bahir**) a Kniha žiary (**Sefer ha-zohar/Zohar**, pol.13.st.). Prostredníctvom číselnej mystiky kabala predkladá svojrázny obraz stvorenia sveta a vzťahov makro a mikrokozmu. Kabalistické vedomosti mali učenému človeku umožniť, aby pochopil akt stvorenia a aby prostredníctvom správnej kombinácie čísel **sefirot** (hebr. počítanie, sféry) do procesu stvorenia zasahoval. Zrejme tak treba rozumieť citátu z ***Mišny** a ***Talmudu** (**Sanhedrin** 65b; 67b) o dvoch učencoch, ktorí každý predvečer sabatu študovali Jeciru a následkom toho dokázali urobiť si te'la, ktoré potom skonzumovali. Na tradíciu príbehu nadväzuje ranokabalistická **Sefer ha-bahir** (136) a vypráva o Ravovi (provensálska podoba titulu Rabbi), ktorý stvoril muža Golema a poslal ho rabbimu Zerovi, ktorý ho opäť zmenil na prach.

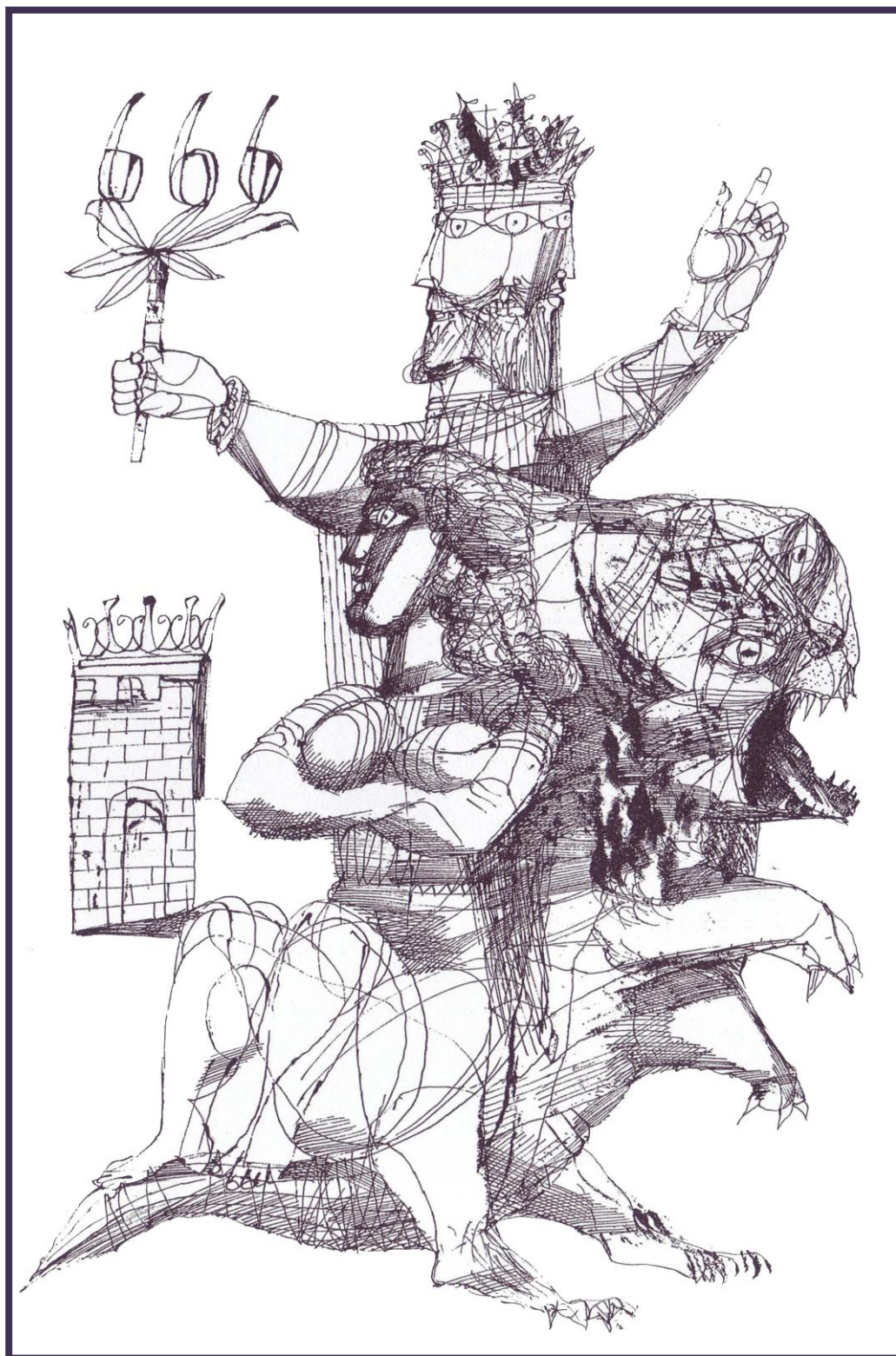
Zo židovskej mystiky čísiel obsiahnutej v **Sefer jecir** a **Sefer ha-bahir** sa zrodilo stredoveké úsilie vyrobiť umelého človeka, homunkula. Hoci sa dnes kabala skôr študuje ako praktikuje, podržala si vplyv na niektoré oblasti židovstva a kabalistické formulácie prenikli aj do štandardnej židovskej liturgie.

Podľa **Sefer jecira** Boh stvoril svet na tridsaťdva cestách múdrosti. Týmito cestami je desať duchovných pračísiel sefirot, netelesných duchovných ideí, ktoré vyvierajú z Boha: **keter**, **chochma/hokhmah**, **bina/binah**, **chesed/hesed**, **gebura/gevurah**, **tiferet**, **jesod/yesod**, **malchut**, **hod**, **netzach/nezah**, a dvadsaťdva písmen hebrejskej abecedy:

1.	alef =	1	10.	jod =	10	19.	kof =	100
2.	bet/vet =	2	11.	taf/chaf =	20	20.	reš =	200
3.	gimel =	3	12.	lamed =	30	21.	šin/sin =	300
4.	dale =	4	13.	mem =	40	22.	tav =	400
5.	he =	5	14.	nun =	50			
6.	vav =	6	15.	nun =	60			
7.	zajin =	7	16.	ajin =	70			
8.	chet =	8	17.	pe/fe =	80			
9.	tet =	9	18.	cad =	90			

Boh tieto písmená vryl, sformoval, vycibril, zvažil a zamenil a potom s nimi vytvoril celé stvorenie a ešte všetko to, čo malo byť stvorené v budúcnosti. Aby človek pochopil Božie stvorenie, musel by poznať správnu kombináciu písmen. Podľa rabínov *Abrahám ako otec prvej zmluvy s Bohom (Genezis 17) všetkým týmto číselno-písmenovým vzťahom rozumel a jeho prostredníctvom nadviazal človek spojenie s myšlienkou vyvolenosti.

Desať sefirot menovite zodpovedá desiatim prstom ľudskej ruky a je nimi zapečatené nebo a zem; k tomuto obsahu sa viaže zobrazenie dvoch rúk na židovských náhrobných kameňoch.

ŠELMA ZEMSKÁ A MORSKÁ (20. STOROČIE) LAJOS SZALAY

ZVESTOVANIE PRÍCHODU ANTIKRISTA (1499 – 1504) LUCA SIGNORELLI

DETAIL NÁSTENNEJ MALBY V KAPLNKE MODONNA DI SAN BRIZIO

V ORVIETE